

رابطه بین اعتیاد به اینترنت با ویژگی‌های شخصیتی دانش آموزان مقطع متوسطه

محمد رضا تمایی فر^۱، فریبرز صدیقی ارفعی^۲، زینب گندمی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۸۹/۹/۱۷
تاریخ پذیرش مقاله: ۸۹/۱۰/۲۲

۱. استادیار روانشناسی، دانشگاه کاشان، دانشکده علوم انسانی
۲. استادیار روانشناسی، دانشگاه کاشان، دانشکده علوم انسانی
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه کاشان

چکیده:

زمینه و هدف: اعتیاد به اینترنت، نوعی وابستگی است که برخی ویژگی‌های شخصیتی تاثیر مهمی بر استفاده از آن دارد، بر این اساس پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و اعتیاد به اینترنت، اجرا گردیده است.

مواد و روش کار: در این مطالعه توصیفی از بین ۱۲۴۸۰ دانش آموز مقطع دوم و سوم متوسطه شهرستان کاشان، که تعداد ۴۰۰ نفر به صورت نمونه‌گیری خوش‌های انتخاب شدند. برای اندازه‌گیری میزان اعتیاد به اینترنت دانش آموزان از آزمون سؤالی اعتیاد به اینترنت و برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی دانش آموزان از پرسشنامه ۶۰ سوالی نو استفاده شد. برای تحلیل داده‌های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون همزمان استفاده گردید.

یافته‌ها: بین اعتیاد به اینترنت با روان رنجورخوبی و بروونگرایی با ۹۵ درصد طبیعت رابطه‌ی معنی‌داری وجود داشت، اما بین با وجود بودن با اعتیاد به اینترنت رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: اعتیاد به اینترنت با برخی از صفات شخصیتی دانش آموزان از جمله روان رنجورخوبی و بروونگرایی ارتباط دارد. [متع پز، ۱۴(۱)، ۷۱-۷۶]

کلید واژه‌ها: روان رنجورخوبی، بروونگرایی، اعتیاد

مقدمه

برای برخورد فرد با محیط پر امون او تعیین می‌کنند که از موقعیتی به موقعیت دیگر تغییر چندانی ندارد.^۱ نظریه‌ی پنج عاملی شخصیت را دو روان‌شناس ساکن ایالات متحده به نام Costa و Mc Care در اوایل دهه ۸۰ میلادی ارایه کردند. پنج عامل اصلی یا بزرگ عبارتند از نوروتیسم، بروونگرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجودانی بودن.

تحقیقات نشان داده‌اند که اعتیاد به اینترنت با تیپ‌های شخصیتی درون‌گرا و دارای رفتار احساسی ارتباط دارد.^۲ هم‌چنین جستجوی تازگی بالا، معنی دارترین پیش‌بینی کننده برای اعتیاد به اینترنت است.^۳ Bury Landers در سال ۲۰۰۸ نشان داده‌اند افراد دلپذیر، با وجودان و بروون‌گرا گرایش کمتری به استفاده از اینترنت دارند.^۴ Gabor و Vas نشان دادند که میان بروون‌گرایی و خوشبینی و روان رنجورخوبی با استفاده مفرط از اینترنت در میان زنان اسرائیلی ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. این درحالی است که میان مقیاس‌های آزمون نئو و استفاده مفرط از اینترنت در زنان مجارستانی ارتباطی مشاهده نمی‌شود.^۵ نتایج تحقیقی که توسط Chester و Saunders در انجام شده است، نشان داد که استفاده کمی از اینترنت به طور منفی با سه صفت از پنج عامل بزرگ (توافق، هشیاری و بروونگرایی) و هم‌چنین با دو صفت محدود (خوش‌بینی و پر انرژی بودن) مرتبط است.^۶ Tsai و همکاران نشان دادند مردان بیشتر عکس‌های جنسی را در اینترنت بازدید می‌کنند و در حالی که زنان بیشتر به خیال پردازی‌های گفتاری تمايل دارند.^۷ بر اساس یافته‌های Lava و Psychic، افرادی که در ویژگی با وجودان بودن نمره پایینی دارند بیشتر از اینترنت استفاده می‌کنند.^۸ یافته‌های Hardy و Yittee

اینترنت قبل از آن که در دسترس عموم قرار گیرد بیشتر به عنوان وسیله‌ای برای مکاتبات محترمانه برای دست‌یابی به روابط مطرح بود. سپس به صورت وسیعی رشد کرد و تبدیل به وسیله‌ای ضروری در زندگی ما گردید.^۹ تحقیقات علمی بسیاری، درباره تأثیر تکنولوژی‌های جدید بر سلامت روانی و چگونگی ایجاد علائم اختلال یا پریشانی‌های روانی انجام گرفته است.^{۱۰} اصطلاح "اعتياد به اینترنت" نوعی وابستگی رفتاری به اینترنت را نشان می‌دهد و با ویژگی‌های زیر تعیین می‌شود: افسردگی، درون‌گرایی، خجالتی بودن، کم حوصله بودن و تنها، احساس ترس، اضطراب، بیش فعالی، اضطراب اجتماعی.^{۱۱}

وابستگی به اینترنت را به عنوان یک مشکل روانی، دارای دو دسته از علائم و نشانه‌هاست که عبارتند از: دسته اول، نشانه‌ها و علائم روانی مانند ناتوانی در متوقف کردن فعالیت یا الحساس رضامندی در استفاده یا مشکل در مدرسه و خانواده. دسته دوم، نشانه‌ها و علائم جسمانی مانند پشت درد، سردرد، بی‌نظمی در غذا خوردن، اختلال در خواب و مانند اینهاست.^{۱۲}

تعريف Cattell از شخصیت آن چیزی است که پیش‌بینی آن چه را یک شخص در موقعیتی معین انجام خواهد داد، امکان پذیر می‌سازد. او معتقد بود که شخصیت از صفات یا عواملی تشکیل شده است که می‌توان آن‌ها را به وسیله‌ی روش تحلیل عاملی به دست آورد. تاریخچه نظریه‌های عاملی به کارهای پژوهشی و بالینی Alp art (۱۸۹۷-۱۹۶۷) باز می‌گردد. او بر این باور بود که ویژگی‌های شخصیتی بنیادی ترین واحدهای شخصیت هستند که بر پایه ویژگی‌های سیستم عصبی مرکزی استوارند. این ویژگی‌ها قواعدی را

برای تحلیل اطلاعات از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده گردیده است.

یافته‌ها

در این پژوهش ۴۰۰ نفر از دانشآموزان مقطع متوسطه که درسال تحصیلی ۸۸-۸۹ در شهرستان کاشان مشغول به تحصیل بودند، بررسی شدند.

جدول ۱: ضرایب همبستگی بین اعتیاد به اینترنت با ویژگی‌های شخصیتی دانش-

آموزان

<i>p</i>	ضریب همبستگی	متغیر
۰/۰۳	۰/۱۰	اعتیاد به اینترنت و روان رنجورخوبی
۰/۰۴	۰/۱۰	اعتیاد به اینترنت و بروونگرایی
۰/۰۵	۰/۰۹	اعتیاد به اینترنت و وجودان گرایی

همبستگی بین نمرات اعتیاد به اینترنت و ویژگی‌های شخصیتی روان رنجورخوبی و بروونگرایی در دانشآموزان برابر با $0/10$ می‌باشد. چون مقدار $<0/05$ است، می‌توان نتیجه گرفت که بین اعتیاد به اینترنت و ویژگی‌های شخصیتی روان رنجورخوبی و بروونگرایی در دانشآموزان رابطه معنی داری وجود دارد. همبستگی بین اعتیاد به اینترنت و ویژگی شخصیتی وجودان گرایی در دانشآموزان برابر با $0/09$ می‌باشد. بین اعتیاد به اینترنت و ویژگی شخصیتی وجودان گرایی در دانشآموزان رابطه معنی داری وجود نداشت.

جدول ۲: محاسبه تمثیل رگرسیون هم‌زمان اعتیاد به اینترنت در دانشآموزان

<i>p</i>	<i>t</i>	Beta	خطای معیار	B	متغیرهای پیش‌بین
۰/۰۴	۲/۰۶	۰/۱۰	۰/۱۶	-۰/۳۴	برونگرایی
۰/۰۳	۲/۱۱	۰/۱۰	۰/۱۲	-۰/۲۵	روان رنجورخوبی
۰/۸۵	۰/۱۸	(۰/۰۹)	۰/۱۶	-۰/۰۳	وجودان گرایی
۰/۳۲	۰/۹۹	(۰/۰۵)	۱/۸۱	-۱/۸۰	جنسیت

با محاسبه ضریب تعیین ملاحظه می‌شود که با ورود تمامی متغیرهای پیش‌بین، ۲۰ درصد تغییرات اعتیاد به اینترنت دانشآموزان را می‌توان تعیین کرد.

بحث

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بین روان رنجورخوبی و اعتیاد به اینترنت و میان بروونگرایی با اعتیاد به اینترنت رابطه‌ی معناداری وجود دارد. هم‌چنین متغیر روان رنجورخوبی، سپس بروونگرایی به ترتیب بیشترین رابطه را با اعتیاد به اینترنت در دانشآموزان دارند. به طوری که با افزایش متغیرهای فوق میزان اعتیاد به اینترنت در دانشآموزان افزایش می‌باید و بالعکس. هم‌چنین بین اعتیاد به اینترنت در دانشآموزان دختر و پسر تفاوت معنی داری وجود ندارد.

بین اعتیاد به اینترنت و روان رنجورخوبی در دانشآموزان با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون رابطه‌ی معنی داری وجود دارد. هم‌چنین تحلیل رگرسیون نیز این رابطه معنی دار را نشان می‌دهد. نتایج حاصل از این پژوهش

نشان داد که ارتباط مثبت و معنی داری میان روان رنجورخوبی و اعتیاد به اینترنت و ارتباط منفی و معنی داری میان بروونگرایی و اعتیاد به اینترنت وجود دارد.^{۱۳} این مطالعه با هدف بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت با ویژگی‌های شخصیتی در دانشآموزان مقطع متوسطه شهرستان کاشان می‌باشد.

روش کار

پژوهش حاضر از نوع توصیفی- همبستگی است که در آن رابطه متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرد. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه‌ی دانشآموزان مقطع متوسطه شهرستان کاشان ($n=12480$) می‌باشد. در این پژوهش تعداد ۴۰۰ نفر (حجم نمونه بر اساس جدول مورگان و کرجی) دانشآموز دختر و پسر به عنوان گروه نمونه به روش تصادفی ساده انتخاب شدند.

برای اندازگیری اعتیاد به اینترنت آزمون ۲۰ سوالی اعتیاد به اینترنت Young استفاده شده است در این آزمون خوانده باید به هر یک از ۲۰ سوال روی مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای شامل هرگز، به ندرت، گاهی، اغلب، همیشه پاسخ بدهد. دامنه‌ی نمرات این آزمون از ۰ تا ۱۰۰ است که نمره‌ی بیشتر، نشان دهنده‌ی وابستگی بیشتر به اینترنت و شدیدتر بودن مشکلاتی است که در نتیجه‌ی استفاده مفرط از آن برای شخص به وجود آورده است. برای ارزیابی نمره حاصل، از دستورالعمل Young استفاده گردیده است به این معنی که نمره ۲۰ تا ۴۹ نشان دهنده کاربر معمولی، نمره ۵۰ تا ۷۹ نشان دهنده کاربر در معرض خطر و نمره ۸۰ تا ۱۰۰ نشان دهنده کار بر معتاد می‌باشد. در سوئد در یک تحقیق، آلفای کرونباخ ۹۵ درصد به دست آمده است.^۵

برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی از آزمون ۶۰ سوالی نو استفاده شده است که سؤالات آن در یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای و توسط خود فرد پاسخ داده می‌شوند. این آزمون از جدیدترین ابزارها در زمینه‌ی ارزیابی شخصیت است. فرم تجدید نظر شده پرسشنامه‌ی شخصیت نو در سال ۱۹۸۵ توسط Costa و Mc Care تهیه شده است. نسخه‌ی اصلی این تست حاوی ۲۴۰ سؤال است و دارای دو فرم درجه‌بندی توسط خود فرد و فرم دیگر آن درجه‌بندی توسط دیگران می‌باشد که پنج عامل اصلی شخصیت و شش خصوصیت در هر عامل را اندازه می‌گیرد و به این ترتیب، ارزیابی جامعی از شخصیت فرد ارائه می‌دهد.

این تست در ایران توسط گروسوی ترجمه، هنجاریابی و اجرا شده است. آزمون نو پنج عاملی در برگیرنده یک الگوی فرضی است که از نتیجه جمع بندی دهه‌های متتمادی پژوهش با روش تحلیل عوامل بر روی ساختار شخصیت به دست آمده است. شاخص‌های این آزمون از گسترش و پالایش ترکیبی از مطلق کلامی و روش‌های تحلیل عوامل به دست آمده و یافته‌ها نزدیک به ۱۵ سال مورد پژوهش‌های گسترده بر روی نمونه‌های بالینی و نمونه‌هایی از افراد بالغ قرار گرفته است. چنان‌چه که گفته شد این آزمون دارای ۵ عامل یا شاخص اصلی است که عبارتند از: روان رنجورخوبی، بروونگرایی، گشودگی به تجربه، خوشایندی و با وجودن بودن که به ترتیب ضریب پایابی آن‌ها در ایران ۸۳، ۷۵، ۸۵، ۷۹، ۷۹ به دست آمده است.^{۱۴}

در واقع اینترنت با فراهم کردن یک دنیای مجازی امکان ایجاد ارتباط و ابراز عقاید و فضای لازم برای بروز هیجانات فرد را فراهم می‌آورد و به راحتی می‌تواند در هر زمان و مکانی با دیگران ارتباط برقرار کند. اینترنت به عنوان جانشین اجتماعی برای تعاملات اجتماعی چهره به چهره مورد استفاده قرار می‌گیرد.^{۱۵} بنابراین اینترنت می‌تواند بسیاری از نیازهای افراد برون‌گرا را بر طرف کند و به همین دلیل این افراد به سوی اینترنت جذب می‌شوند بدون آن که از عواقب آن اطلاع داشته باشند و در نهایت در اثر استفاده از مفهوم غلط عدم دانش کافی در مورد نحوه استفاده از اینترنت به آن معناد می‌شوند.

از یافته‌های دیگر در این پژوهش، میان اعتیاد به اینترنت و وجود بودن رابطه وجود ندارد یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های شایق^۹ و Gambor^{۱۰} هم در پسران و هم در دختران هم خوانی دارد. افراد با وجود دارای بدخی ویژگی‌های متمازی هستند که عبارتند از کنترل خود، قدرت طرح‌ریزی، سازماندهی و انجام وظایف محوله فرد با وجود آن، هدفمند، با اراده و مصمم و موفق در زمینه‌های حرفة‌ای و دانشگاهی، دقیق، وسوسی، خوش قول، مطمئن و انعطاف ناپذیر، وقت‌شناخت و قابل اعتماد است. به دلیل بدخی ویژگی‌های ذکر شده است که این افراد نمره کمی در آزمون اعتیاد به اینترنت کسب می‌کنند.^۵ شاید عامل دیگری که می‌توان بیان کرد تأثیر جامعه، فرهنگ و طبقات روی ویژگی وجودی بودن و اعتیاد به اینترنت تأثیرگذار باشد.

هم چنین با محاسبه ضریب تغییر ملاحظه شد که باورود متغیرهای پیش‌بین، روان رنجورخوبی و برون‌گرایی ۲۰ درصد تغییرات اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان را تبیین می‌کند به طوری که با افزایش متغیرهای فوق میزان اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان افزایش می‌یابد و بالعکس. بنابراین برنامه‌ریزی در پیشگیری و حل این معضل توسط مسئولین امور آموزشی و فرهنگ‌سازی استفاده صحیح از این تکنولوژی در جامعه پیشنهاد می‌شود. موقوفیت در حل این مشکل می‌تواند به کاهش عوارض ناشی از آن کمک کرده و موجب استفاده صحیح از این تکنولوژی با ارزش شود.

سپاسگزاری

این مقاله حاصل پایان‌نامه دانشجویی با شماره ۴/۲۹ در دانشگاه کاشان می‌باشد.

Reference

- Omidvar A, sarami A. [Internet addiction: description, ethnology, prevention, treatment and internet addiction disorder assessment indices] Persian. Mashad: Tamarind Press; 2003.
- Barany M, Obverts U, Carbonell X and Chamorro A. Problematic proms in college internet and mobile phone use and clinical students: The role of emotionalintelligence. Comput Hum Behav 2009;14(2): 1182-1187.
- Omidi A, Akbari H, Yaghobi H. [The study of frequency of internet addiction and its relationship with psychology status of students of Islamic as ad university in kashan 1383] Persian. Proceeding of the 4th University Students' Mental Health; 2009; 4(1):547-549.
- Kramlimoghaddam R, Hekmatdoost Z .[Internet dependence: the disorder that disturb students mental health] Persian. Proceeding of the 3 rd University Students' Mental Health 2007;3(1):420-425.
- Shayegh S, Azad H, Bahrami H. [The survey of internet addiction and its relationship with personality traits in Tehran adolescents] Persian. Res Sci Q Mental Health Principles 2010;11(2): 148-149.
- Dargahi H, Razavi SM. [Internet addiction and its effective factors in residence of locale 2 in the west of Tehran]Persian. Payesh 2008; 6(3): 265-272.
- Cao F, Su L, Liu T and Gao X. The relationship between impulsivity and internet addiction: In a sample of Chinese adolescents. Eur psychiatry 2007;22(7):466-71.

با یافته‌های پژوهش‌های Hardie^{۱۱} و Yittee^{۱۲} و Gambo^{۱۳} و Vas^{۱۴} هم خوانی دارد. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که اشخاص واکنشی کسانی هستند که هیجانات منفی بیشتری نسبت به دیگران تجربه می‌کنند این اشخاص به هر گونه محركی واکنش نشان می‌دهند. در مجموع تمایل عمومی به تجربه عوطف منفی چون ترس و غم، دست پاچگی، عصبانیت، کمرویی، احساس گناه و نفرت، مجموعه حیطه روان رنجورخوبی را تشکیل می‌دهند. آن‌ها درجه اनطباق ضعیف‌تری با دیگران دارند و از نظر عاطفی بی ثبات هستند و علت دستیابی به اینترنت در بسیاری از افراد برای سرکوب کردن اضطراب و تنش‌های زندگی بوده است.

این ویژگی‌ها موجب می‌شود که افراد وابسته به اینترنت به دلیل بدخی از ویژگی‌های مذکور و عدم توانایی جهت درگیر شدن چالش با مشکلات به صورت کارآمد وفعال، جهت خود را تغیر دهنده گرایش بیشتری به سوی اینترنت پیدا کنند.^۵ میان برون‌گرایی و اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد. هم‌چنین تحلیل رگرسیون نیز این رابطه را نشان می‌دهد. یافته‌های فوق نتایج حاصل با پژوهش‌های Gambor^{۱۵} و Vas^{۱۶}، Hardie^{۱۷} و Landers^{۱۸} و Bury^{۱۹} هم خوانی دارد. در تبیین این یافته‌ی پژوهش چنین باید گفت که برونقراها دارای ویژگی‌های متمازی هستند که عبارتند از: مهربانی، هیجان طلبی، قاطعیت، مشارکت، ابراز احساسات، برقراری روابط صمیمی با دیگران، بیشتر دوستانه و اجتماعی هستند، از نظر فیزیکی و زبانی بیشتر فعال‌اند، از بودن با مردم لذت می‌برند، جامعه‌گرا، با جرات، سرخوش، با انرژی، خوش‌بین هستند، به راحتی دلستگی نزدیکی با دیگران ایجاد می‌کنند، زندگی پر تحرکی دارند، در آرزوی تحرک و هیجان هستند و از جمع شدن با دیگران لذت می‌برند.^۵ اینترنت هم دارای یک سری از ویژگی‌ها از جمله فضای اجتماعی است. استفاده از اطلاعات، به فعل سازی روابط اجتماعی کمک می‌کند.^{۱۵} اینترنت رسانه‌ای است که می‌توان آن را از راه‌های متفاوت تجربه کرد، راه‌های مختلفی که کاربران می‌توانند از طریق جست و جو در اینترنت خودنمایی کنند و با استفاده از آن با دیگران ارتباط برقرار کنند. اینترنت شکل‌های جدیدی از انسان اجتماعی تولید می‌کند و نوجوانان به لحاظ انعطاف پذیری در پذیرش اجتماع جدید انسانی، بیشترین علاقه را به این رسانه نشان داده‌اند.

9. Landers RN, Bury JL. The anion resignation of big and narrow personality traits in relation internet usage. *Comput Hum Behav* 2006; 22(2): 437-451.
10. Gambor A, Vas L. A nation- and gendered-based study about their relationship between the big five and motives for internet use, A hungarian and israeli comparison. *Theory Sci* 2008; 38(4):1527-5558.
11. Saunders PL, Chester A. Shyness and the internet: social problem or panacea? *Comput Hum Behav* 2008; 24: 2649–2658.
12. Tsai HF, Cheng SH, Yeh TL, et al .The risk factors of internet addiction: A survey of university freshmen. *Psychiatry Res* 2009; 167(3): 294-299.
13. Butt S, Philips JG. Personality and self reported mobile phone use. *Comput Hum Behav* 2008;24(2): 346-360.
14. Hardie E, Yittee M. Excessive internet use: The role of personality, loneliness and social support Networks in internet addiction. *Emerg Technol Society* 2007; 5(1): 37-47.
15. Garusi-farshi MT, Sufiani H. [The survey of relationship between personality domains and general health in students of Tabriz university] Persian. *Psychol Educ Studies Ferdowsi Univ* 2007; 22(1): 50-63.
16. Garusi-Farshi MT. [The New approaches in personality assessment: The using of factor analysis in personality studies] Persian. Tabriz: Denial press; 2002.

The Relationship between Internet Addiction and Personality Traits of High School Students

Mohammad R. Tamannaifar,¹ Fariborz Seddighi-Arfai,² Zeinab Gandomi³

Received: 8/Dec/2010

Accepted: 12/Jan/2011

Background: Internet addiction is a kind of dependence that some personality characteristics leave an important effect on using internet. On this basis, research is designed to assess the relationship between personality characteristics and internet addiction.

Materials and Method: A cross-sectional descriptive study in 12,480 of second and third high school students in Kashan was conducted. 400 students were selected by random cluster sampling. To measure internet addiction we used twenty questions to test internet addiction and to measure personality characteristics of students we used sixty questions questionnaire of Neo To analyze data we used Pearson correlation coefficient and regression analysis.

Results: There is significant relationship between internet addiction with neuroticism and extroversion, but there was not any significant relationship between being conscientious with internet addiction.

Conclusion: Internet addiction relates to some personality traits of students, including neuroticism and extroversion. [ZJRMS, 2012; 14(1): 67-71]

Keywords: Neuroticism, extroversion, addiction

1. Assistant professor of psychology, School of Human Sciences, Kashan University, Kashan, Iran.

2. Assistant professor of psychology, School of Human Sciences, Kashan University, Kashan, Iran.

3. MSc Student of Educational Psychology, Kashan University, Kashan, Iran.

Please cite this article as: Tamannaifar MR, Seddighi-Arfai F, Gandomi Z. The relationship between internet addiction and personality traits of high school students. Zahedan J Res Med Sci (ZJRMS) 2012; 14(1): 67-71.